

Dionysii Imperatoris
Parentis
Xenophontis
Xenophonis
Dionis Apollon
Ephoro de rebus
Plutarchus
Virtute et Vitiis
Syneti Opuscula
Porphyrii de
Hesiodo
Vergilio
accommodata
Vergilio
Nuntiantia
et ubi

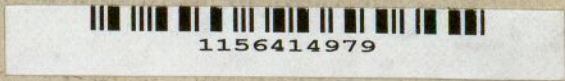
BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
1107

1107

~~E. III. 1.~~

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
1107

E. III. 14.

17)
L.G.φ. 74.
IACOBI STAPV-
lensis in sex primos Meta-
PHYSICORVM ARISTOTELIS

LIBROS INTRODVCTIO, MELIOREM
*quàm antè nunc formam consecuta: ut
forsitan dicas iam primùm rena-
tum Opusculum.*

OPERA GVLIELMI DAVIDSONI.

Ad D. I. le Vasseur Doct. Theosophum.

PARISIIS,

*Ex officina Gabrielis Buonij, in clauso Brunello,
ad D. Claudij insigne.*

1563.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

L. G. 74

JACOBI STAPV

libri in sex primos Met.

PHYSICORVM ARISTOTELIS

libri introductio, Aristoteli

libri in sex primos Met.

libri in sex primos Met.

libri in sex primos Met.

libri in sex primos Met.

libri in sex primos Met.

PARISIIS

libri in sex primos Met.

libri in sex primos Met.

libri in sex primos Met.

libri in sex primos Met.

VIRO PLANE THEO-

SOPHO AC DOMVS RHE-

mensis moderatori vigilantissimo, Ioanni le

Vasseur G. Davidson

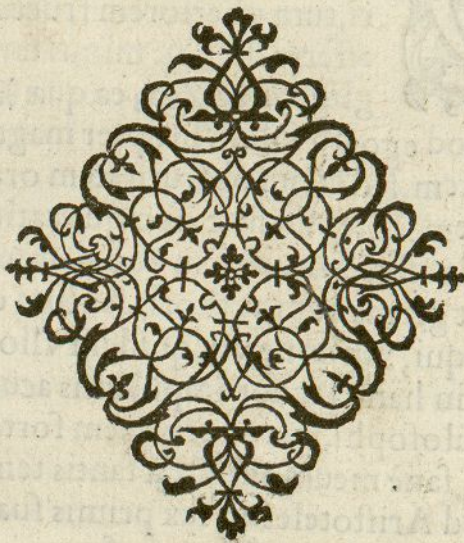
S. P. D.

Primè tu quidem nosti (Theosophe sapientissime) nullam totius Aristotelicæ lucubrationis partem extare: quæ tum in maiore honore & pretio haberi, tum vberiore fructum hominibus afferre debeat: minus tamen coli & negligentius legi, ea quæ *θεολογική* nominatur. Id quod ego nõ solum propter magnitudinem rei, ac difficultatem, sed etiam obscuritatem orationis, vsuvenire iudicarem. Etenim hæc duo qua ratione cæteros in ea reuoluenda affecerint, nescio equidem: me certè sic implicarunt, vt germanum authoris sensum elicere, ac eius mentem assequi, vix ac ne vix quidem vlllo studio potuerim, quoad in hanc Iacobi Stapulensis acutissimi (si quis vnquam) philosophi, introductionem fortè fortuna incidim. Quæ sanè meum animum tantis tenebris, ita liberavit, vt quid Aristoteles in sex primis suæ theologiæ libris propositum haberet, illico perspexerim, maximè que intereà doluerim, cum reliquos qui supersunt octo, vna eadè que opera similiter non perstrinxisse. Quare, vt ne hac quidè ex parte studiosis quippiam desideretur, ego, si neminè in eo genere se velle exercere intellexero, supplementum illud Dei Opt. Max. beneficio aliquando ad-

A 4

scribendum curabo. Interea (Theosophe sapientissime)
hunc nostrum laborem qualemcumque in sex illis primis
emendandis, locupletādis, ac in ordinem redigendis, dum
reliqui præparantur in tuo nomine diuulgauit. Vt te, qui
non modo sapientia illa diuinitus infusa, verum hac
etiam humana longè cæteris antecellis, patro-
num ac tutorem aduersus calumniantium
improbitates constantissimum nanci-
scatur. Valebis igitur, Lutetiæ
Parisiiorum è tuo gymna-
sio Rhemenfi, Nonis
Octob. 1563.

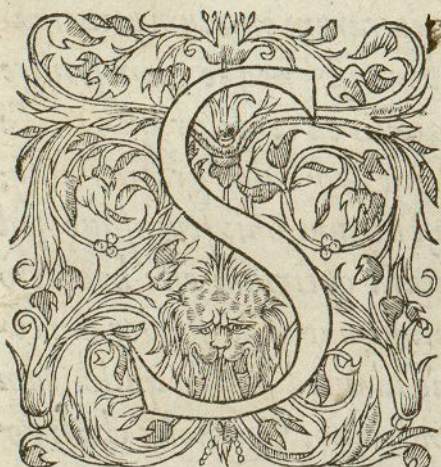

Sex librorum totidem capitulis ordine perstrictorum Argumenta.

Quid sapit. & causas monstrat: cognoscere verum, Disputat, ens dirimit, distinguit, comparat inde:

Cap. 1.

Sapientia qua physica, definitur scientia qua res maxime scibiles, primas causas, & prima principia, natura duce contemplatur. (cuiusmodi sunt summa illa entia & sempiterno honore dignissima) qua qui praeditus est, sapiens appellatur. Huius est, in primis quidem penitus ac maxime, quoad eius fieri potest, omnia tenere. quippe quod in eo, rerum omnium scientia & cognitio inesse debeat, qui scientia praeditus est ea, qua una ex omnibus, rerum sit & causarum maxime uniuersalium. qui enim uniuersale cognoscit, etiam & particulare quadam ratione teneat necesse est: non autem contra. Deinde res arduas & diffici-

Handwritten notes in the right margin, including the number '3' and various philosophical or scientific observations in Latin script.

Handwritten notes in the bottom left margin, continuing the text or providing commentary on the main text.

IACOBI STAPULENSIS

les, imo & quas no facile homo cognoscat, perspicere. Na, uniuersales causa (in quibus versatur sapiens) propterea quod longissime absunt a sensibus extremam nobis difficultatem pariant. Insuper scientiam habere omnium certissimam. Certior naque dicitur scientia, qua causarum, qua intelligibiliu, & qua simpliciorum est. Quarto maximè causas rerum docere ac tradere posse. nam qui maximas causas quæque omnium causa sunt, contemplatur, facile singulorum causas afferre poterit. Quinto scientiã eam qua per se & cognitionis gratia expetenda est, calere. presertim cum ea in re versetur qua cognitione est dignissima, maximèque sub sciētiam cadit. Postremò & ea arte præditum esse, qua ceterarum omnium principatum obtinet, maximèque libera est (neque enim seruire sapiens debet sed imperare) qualis ea censetur, qua cause causarum contemplationi vacat, & cuius gratia quidq; agendum sit, quo in genere est bonum uniuscuiusque, sed omnino id quod in omni natura optimum est: hoc verò Deus. Qui omnibus hominibus naturale desiderium cognoscendi & sciendi inseruit, id quod sensus (quibus cum animalia cuncta gignuntur) indicant. Qui nobis chari & amabiles vel eo nomine censentur, cum omnes tum aspectus maximè, quod nos maximè in rerum cognitionem inducat, pluresque earum dissimilitudines ostendere possit.

Ad hæc animalia, tribus hisce potissimum cognoscendi facultatibus, nam aut solo sensu, aut sensu & imaginatione, aut deniq; sensu imaginatione & memoria simul cūbernatur, è quibus tã idè oportet, tã dè natura magis id est alia

Handwritten marginal notes on the left side of the page, written in a cursive script, likely in Latin, providing commentary or corrections to the main text.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, written in a cursive script, likely in Latin, providing commentary or corrections to the main text.

INTRODVCTIO.

¶ Quap̄ary

quidē prudentia sunt, alia verò disciplina capacia. Prudentia dicuntur animalia, sine illa ad discendum aptitudine, quæ memoriā nacta, sonum audire nequeunt. discunt verò quęcumque cum memoriā sensum quoque audiendi habent. Nam sensus disciplina dicitur esse auditus. Bruta igitur imaginationibus et memoriis nituntur in vita, homo autem arte vivit atque ratione. Quæstiones. 1. Uter expertus non artifex an artifex non expertus, certius operetur? Expertus no artifex. siquidē experiētia et usus, rerum singularum (in quibus actiones et effectus omnes versantur) cognitio est: ars verò uniuersarum.

¶ Videtur caput 2. primi libri politiorum artium. ubi dicitur quod quidam fuerit animatus. Sed hunc non ad mini poss, ali ad munimata et quomodo et mille et se. Sed in mini poss et operariis p̄dunt quod artibus et memore et anima. Sed et memore facit et p̄dunt sit et iungit ab arti finibus et op̄do aude si et illi ab arti faciant. ¶ Sed et dicitur quod ad

atque qui multo magis ac sepius eos animaduertimus qui rerum experientia valent, iis qui sine experimento, ratione et arte præditi sunt, id quod volunt consequi. 2. Uter sit maiore dignus honore, an artifex non expertus, an expertus non artifex? Artifex non expertus, id quod propterea fit, quod qui experimento valent, rem esse tantum sciāt, cur autem sit nesciunt: At qui arte præditi sunt, cur res sit eiusque causam tenent, cuiusmodi homines in ampliore semper honore et pretio haberi debent. 3. Uter sapientissimi similior, sensum habens an expertus? Expertus, ut qui res certiore modo cognoscat. Uter deinde sapientem proximè imitetur, architectus an xipote xms, id est opifex, qui manibus operatur? Architectus, quod hic rerum quę efficiuntur causas cognitās et perspectas habeat: xipote xms verò minime, quin potius quasdam res mutas et inanimatas, quę nulla ratione prædite faciunt sequatur. Ceterum uter altero magis, contemplans an practicus, ad vi-

¶ Sed non est tantum laus in ista q̄stio in dicitur ad qui habitus. Sed in contemplatio alia a sapientia p̄dita et ad q̄stionis et intelligit quod practicus dicitur qui rationem et in q̄nto et artifice et p̄dico sunt in hunc argumētum ad impo rationem et ad dicitur quod sunt primi illi habitus in q̄nto radunt et fortis hunc in q̄nto et ars atqz p̄dico et sunt p̄dico practicus et sapientia dicitur in q̄nto et dicitur p̄dico

terum uter altero magis, contemplans an practicus, ad vi-

¶ Sed non est tantum laus in ista q̄stio in dicitur ad qui habitus. Sed in contemplatio alia a sapientia p̄dita et ad q̄stionis et intelligit quod practicus dicitur qui rationem et in q̄nto et artifice et p̄dico sunt in hunc argumētum ad impo rationem et ad dicitur quod sunt primi illi habitus in q̄nto radunt et fortis hunc in q̄nto et ars atqz p̄dico et sunt p̄dico practicus et sapientia dicitur in q̄nto et dicitur p̄dico

IACOBI STAPULENSIS

rum sapientem accedat? Contemplans, velut is qui neces-

saria & qua ut aliter se habeant fieri non potest, consi-

derat. Practicus autem ceu prudens, & artifex, in us re-

bus qua fortuita sunt & contingentes plurimum occupa-

tur. Sed utrum ab homine sapientia teneri ac possideri

valeat? valet quidem. Vnde poeticum illud fomentum si-

mili habeatur. Solius Dei sapientiam (quod mortalium

generi inuideat) possessionem esse. Neque enim in Deum

vlla inuidencia cadit: Sed, quemadmodum vulgo dicitur so-

let, mentiuntur multa poeta. Tum demum quando in pri-

mis causis hac scientia tota versatur, optimo iure de cau-

sis (ut quarum exacta cognitionis ignoratia homines &

his & primis temporibus, in admirationem rapientes, ad

philosophandum & sapiendum excitavit.) Vltimo qua-

rendum esse videtur, utrum certo aliquo videlicet numero

contineantur, finitaque sint, an nullo, sic ut earum exitus

numquam inneniri possit? Quatuor autem prima causaru

genera constituuntur, materia, forma, efficiens & finis.

qua quidem (praetermissis veterum sententiis, qui de his

omnibus balbutire tantum visi sunt, ita ut nova quaedam

ac primum orta talis eorum philosophia conspiceretur)

nec secundum speciem, nec secundum rectitudinem infi-

nitę progrediuntur. Priori modo causa infinita cerneren-

tur, si infinita essent earum species. At, quatuor tantum-

modo sunt. Posteriore vero si in unaquaque specie causa-

rum, ab una in aliam diuersae naturae, sine termino proce-

deretur: ut si hac materia, ex illa fieret: hacque, rursus ex

alia: & hac forma per aliam existeret, & illa rursus per

illam.

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'Sapientiam', 'Philosophiam', and 'admodum'. The notes are dense and cover the left side of the page.

Main body of handwritten text in Latin script, containing the printed text and extensive marginalia on the right side. The script is dense and fills most of the page.

IACOBI STAPULENSIS

tem suam accipiunt? A maxime vero: tanquam ab eo quod omnibus ut vera sint libere cocedit. haud aliter ac a sum-

mo ente omnia suam entitatem sumpserunt. ut sicut primum ens omnium entium principium est: ita quia maxime verum est, idcirco veris omnibus loco principii erit.

2. A quo difficultas, ea quae natura sunt manifestissima sciendi nobis inhaerent? A nostri intellectus imbecillitate. sicut maxime aspectabile quod a nobis difficillime percipitur, non quidem ab ipso, verum ab aspectus nostri debilitate provenit. 3. Quae sunt quae nos a percipienda veritate multum remorantur? quinque potissimum. Primo, consuetudo audiendi falsa, eruditioque non recta. Nam quae audire consuevimus, haec et alios dicere volumus.

quod enim consuetum est, id et notius: quod vero incon-

suetum, ignotius. Deinceps ei qui recte praecipit assentiri nolle, nisi mathematico more demonstrer. Neque enim omnium est mathematica certitudo quaerenda, verum prout materia subiecta patitur accipienda simplicitate. Tertio nulli fidem adhibere: nisi vel sensibile sit, vel sensus argu-

mento nitatur: id quod segnis ingenij et ignavi hominis indicium est. Quarto nihil nisi alterius autoritate confirmatum, recipere velle. hoc profecto sanum iudicium tabilibus hominibus deesse monstrat. Postremo ea solum quae parva sunt et exigua degustare et percipere posse. quod non modo naturae defectionem sed etiam intellectus tarditatem et stuporem declarat. Contrarius vero modis ad facilem veritatis perceptionem affecti esse debemus.

firmatum, recipere velle. hoc profecto sanum iudicium tabilibus hominibus deesse monstrat. Postremo ea solum quae parva sunt et exigua degustare et percipere posse. quod non modo naturae defectionem sed etiam intellectus tarditatem et stuporem declarat. Contrarius vero modis ad facilem veritatis perceptionem affecti esse debemus.

firmatum, recipere velle. hoc profecto sanum iudicium tabilibus hominibus deesse monstrat. Postremo ea solum quae parva sunt et exigua degustare et percipere posse. quod non modo naturae defectionem sed etiam intellectus tarditatem et stuporem declarat. Contrarius vero modis ad facilem veritatis perceptionem affecti esse debemus.

firmatum, recipere velle. hoc profecto sanum iudicium tabilibus hominibus deesse monstrat. Postremo ea solum quae parva sunt et exigua degustare et percipere posse. quod non modo naturae defectionem sed etiam intellectus tarditatem et stuporem declarat. Contrarius vero modis ad facilem veritatis perceptionem affecti esse debemus.

Handwritten marginal notes in Latin, including phrases like 'Sicut enim', 'quod enim', and 'idcirco'. The notes are dense and cover the left margin of the page.

Handwritten marginal notes in Latin, including phrases like 'et sic', 'quod enim', and 'idcirco'. The notes are dense and cover the right margin of the page.

IACOBI STAVLENSIS

8. Vtrum omnes substantiae sensibiles sint, an praeter eas aliae quaedam ponendae sint?

Sunt. Nam et praeter sensum est intellectus: ita quoque praeter substantias sensibiles, quaedam sunt et intelligibiles ponendae, quarum illa vestigia et imagines esse dicuntur.

9. Vtrum prima genera sint prima principia? Sunt, quod ad materiam subiectam attinet, ut prima genera logica, velut decem praedicamenta, sunt prima eius principia: Item prima genera physiologia, sicut materia et forma, sunt prima eius principia: intellige rei non autem disciplinae aut cognitionis.

10. Quo pacto principia suscipere oporteat? Si dignitates et axiomata fuerint sola extremorum cognitione progressa, concedi admittique debent. Si vero positiones, tum argumentatione dialectica, velut inductione, aut similitudine, seu quavis alia persuasione declaranda sunt.

11. Num caducorum et aeternorum eadem sunt principia? Non. Propterea quod rerum caducarum et corruptibilium principia sunt materia et forma: Aeternarum vero et incorruptibilium, actus et potentia, quae specie ab illis differunt.

12. Vtrum omnia corruptibilium principia sint corruptibilia? Non. Sed vnum corruptibile est velut forma, alterum incorruptibile ut materia.

13. Nunquid ens et unum substantiae sunt principiaque rerum? Summe ens et summe unum substantia est et principium efficiens rerum omnium, sed nullius constitutum.

14. Num puncta, superficies et corpora substantiae ac rerum principia dici possint? Non. quod ex accidentibus (e quorum numero illa sunt) fieri

Ab hanc gaudet... Iacobus Stavle... exactius plurimum valeant... 8. Vtrum omnes substantiae sensibiles sint... Sunt. Nam et praeter sensum est intellectus... 9. Vtrum prima genera sint prima principia? Sunt... 10. Quo pacto principia suscipere oporteat? Si dignitates et axiomata fuerint sola extremorum cognitione progressa... 11. Num caducorum et aeternorum eadem sunt principia? Non... 12. Vtrum omnia corruptibilium principia sint corruptibilia? Non... 13. Nunquid ens et unum substantiae sunt principiaque rerum? Summe ens et summe unum substantia est... 14. Num puncta, superficies et corpora substantiae ac rerum principia dici possint? Non...

Ab hanc gaudet... Iacobus Stavle... exactius plurimum valeant... 8. Vtrum omnes substantiae sensibiles sint... Sunt. Nam et praeter sensum est intellectus... 9. Vtrum prima genera sint prima principia? Sunt... 10. Quo pacto principia suscipere oporteat? Si dignitates et axiomata fuerint sola extremorum cognitione progressa... 11. Num caducorum et aeternorum eadem sunt principia? Non... 12. Vtrum omnia corruptibilium principia sint corruptibilia? Non... 13. Nunquid ens et unum substantiae sunt principiaque rerum? Summe ens et summe unum substantia est... 14. Num puncta, superficies et corpora substantiae ac rerum principia dici possint? Non...

INTRODUCTIO

Substantia nequeat. 15. Num prater singularia, quaeque
sensibus obiciuntur, species ac idea rerum ponenda sint
velut idea hominis ab omnibus hominibus separata. Pla-
tonici tales ponunt ideas, Peripatetici negant & recte.

Quas omnes quaestiones apud Aristotelem utrinque ex-
agitatatas reperies, cuius & argumenta & rationes hic re-
censere valde laboriosum foret.

ENs definitur quod subsistit. eius una pars ab altero
subsistere dicitur, ut calor ab igne: quaedam in altero
ut rerum forma: alia vero sub altero, ut omnia sub primo
ente: quaedam in super ab altero, ex altero, per alterum &
alterius gratia, velut homo est ab homine, ex corpore, per
animam, & felicitatis obtinetur gratia. Est deinde quod
subsistit, nec aliquo ditorum modorum, sed reliqua omnia
suum esse ab eo desumunt, eiusque gratia tantummodo
subsistunt, ut ens illud supremum. quod entium maxime
precipuum est, & maxime omnium subsistens. ad quod
alia omnes entium significationes iure optimo cum princi-
pium renocantur. haud secus ac id omne quod salubre &
sanum est, ad valetudinem refertur. Entium rursus decem
sequentes modi, penes totidem categoriarum distinctiones
enumerantur, substantia, quantum, quale, relatio, agens,
patiens, quando, ubi, situm esse, & habere. Quoddam in-
super est ens per se, quoddam vero secundum accidens,
quoddam actu, quoddam vi & potestate. Caterum ens
uno modo verum dicitur & propositio vera: sicut non ens,

[Marginal notes in Latin script, including phrases like 'num prater singularia', 'ens definitur', and 'quod subsistit'.]

IACOBI STAPULENSIS

falsum & propositio falsa, ut hic, unum contradicentium semper est ens, & alterum non ens. In qua acceptione, ens & non ens circa intellectus affirmationem & negationem versantur: eo quod in compositione ac diuisione intelle-

ctus, veritatis & falsitatis ratio consideretur. Iam vero cum sapientis officium sit principia etiam qua ad concludendum valent cognoscere. Ac in primis quod firmissimum unum ex omnibus principium est, velut in quo falli nemo potest, & quod sit basis & principium omnium aliorum principiorum (ut à rei principiis ad ea qua disciplina sunt & cognitionis disputatio traducatur) illius inquam firmissimi principij condiciones, hoc loco recensere fortasse alienum non erit. qua tres Aristoteli connumerantur, ut scilicet notissimum sit, ut non hypotheticum, denique, ut ipsum cognitum habere quemlibet discentium oporteat.

Questiones. 1. Vtrum entis ut ens est huic scientia proposita sit contemplatio? est. quod ea sola in primis illis causis primisque principiis occupetur. 2. Vtrum potius, substantiam an accidentia consideret Metaphysica? Substantiam potius, tanquam id ens a quo ut principio cetera pendent omnia, & cuius gratia sunt. Accidentia verominus precipue contemplatur, & qua ex parte nos in cognitionem substantia manuducunt, ad quam, ut salubria ad sanitatem, affecta sunt. 3. Vtrum unius contemplatio ad hanc scientiam pertineat? pertinet. quod ens & unum eadem sint natura, licet ratione differant. 4. Nonne hac disciplina etiam multa, unius negationem, ac unius priuationem contemplari debeat? debet. Nam uni, haec tria

Falsum
Iam vero cum sapientis officium sit principia etiam qua ad concludendum valent cognoscere. Ac in primis quod firmissimum unum ex omnibus principium est, velut in quo falli nemo potest, & quod sit basis & principium omnium aliorum principiorum (ut à rei principiis ad ea qua disciplina sunt & cognitionis disputatio traducatur) illius inquam firmissimi principij condiciones, hoc loco recensere fortasse alienum non erit. qua tres Aristoteli connumerantur, ut scilicet notissimum sit, ut non hypotheticum, denique, ut ipsum cognitum habere quemlibet discentium oporteat.

Questiones. 1. Vtrum entis ut ens est huic scientia proposita sit contemplatio? est. quod ea sola in primis illis causis primisque principiis occupetur. 2. Vtrum potius, substantiam an accidentia consideret Metaphysica? Substantiam potius, tanquam id ens a quo ut principio cetera pendent omnia, & cuius gratia sunt. Accidentia verominus precipue contemplatur, & qua ex parte nos in cognitionem substantia manuducunt, ad quam, ut salubria ad sanitatem, affecta sunt. 3. Vtrum unius contemplatio ad hanc scientiam pertineat? pertinet. quod ens & unum eadem sint natura, licet ratione differant. 4. Nonne hac disciplina etiam multa, unius negationem, ac unius priuationem contemplari debeat? debet. Nam uni, haec tria

Handwritten notes on the right margin, including the word 'Questiones' and various philosophical remarks.

INTRODUCTIO.

opponuntur. In oppositis autem eadem disciplina versatur. s. Vtrum scientia hac, omnia tum substantias omnes, tum accidentia omnia consideret? considerat. Quilibet enim sensus vnus, omnium sui sensibilis specierum, atque priuationum est. Item & qualibet scientia vna specierum sui generis. Entis autem ut ens est species eadem, sunt quae ipsius substantiae, & quae accidentium. 6. Nonne communes dignitates, huius disciplinae sunt? Sunt. Nam haec communissima principia vocantur, quae omnibus communiter ut entia sunt attribuantur, & quibus inferiores disciplinae, suam ad materiam contractis uti consueuerunt. Vltimo, Nonne principium hoc, impossibile est idem simul, esse & non esse, firmissimum est, & primum? est. ut cui, eius quod omnium principiorum firmum est maxime, proprietates antegressa, conueniant.

Enumeratio. Cap. V.

- Principium, causaque, element. natura, necesse,
- Hinc vn. ens sequitur, substans ead. oppq; pri. posse.
- Quantum, qua. referens, perfectum, terminus, id quo,
- Disponens, habitus, passi. priuatur, habere,
- Ex ali. pars, totum, sic mut. ge. fal. accidit: horum
- Ordine distinguit singula quaeq; sophus.

Principij septem acceptiones enumerantur. 1. Terminus unde motus incipit. 2. Id unde unumquodque optime fiat. 3. Id ex quo cum subiectum est, & inest, ali-

[Handwritten marginal notes in Latin, including phrases like 'Nonne communes dignitates...', 'Principium, causaque...', and 'Enumeratio. Cap. V.']

IACOBI STAPULENSIS

quid efficitur. 4. Id a quo non insito res primum oritur,

& a quo primum motus & mutatio incipere solet. 5. Ad

cuius electionem & arbitrium mutabilia mutantur. 6.

Artes, earumque maxime quae principatum obtinent,

principia dicuntur. ultimo, Id unde primum res cognosci

potest. Causa deinceps modi principes quatuor sunt. 1. Id

ex quo insito aliquid fit. 2. Species & forma rei. 3. Pri-

mo in quo mutationis principium effectivum. 4. Finis & gra-

tia cuius. Elementi significationes quatuor. 1. Ex quo pri-

mo insito specie individuo in aliam speciem, aliquid con-

stat. 2. In quod res solui dicimus corpora, ut in ultimum,

illud autem non iam in alia corpora quae specie differunt.

3. Demonstrationis principium. 4. Quod unum & sim-

plex ad multa commune & utile est, velut universale. Na-

tura sex modi. 1. Generatio, & primo nascentis nativi-

tas. 2. Id ex quo insito primum aliquid generatur. 3. Pri-

mo principium motus & quietis eius in quo est. 4. Id

ex quo primum informi quippiam fit, quodque in natura

formatur. 5. Forma & compositio. 6. Substantia. Neces-

sarium quintuplex distinguitur. 1. Id sine quo res esse aut

consistere nequit. 2. Id sine quo vel bonum aliquid asse-

qui, vel malum vitare non possumus. 3. Id quod praeter

voluntatem vim affert. Est enim vis (quemadmodum &

Sophocles ait) necessitas quadam. 4. Quod aliter se ha-

bere aut evenire non potest. 5. Propositio necessaria. Vnius

(quod primo diducitur, in unum per se, & unum secun-

dum accidens) octo sunt modi. 1. Ea dicuntur unum qua-

continua sunt, ac semel cohaeret. 2. Quae consimile subiectu

habent, &

Vertical marginal notes on the left side of the page, containing various philosophical and grammatical observations.

Vertical marginal notes on the right side of the page, continuing the philosophical and grammatical discussions.

INTRODUCTIO.

habent, atque potentiam. 3. Quae eiusdem sunt generis. 4. Quae sunt eiusdem speciei. 5. Ea quae in animo eandem habent intelligentiam. 6. Quae diuisionem non admittunt, aut quatenus huiusmodi quidam intelligitur. 7. Quae uni attribuuntur. 8. Quod unam speciem formamque substantialem habet. Sunt insuper modi unius generis, speciei numero, & quae ad ista proportione quadam afficiuntur.

Atque tot modis quoque multa (quod opposito nomine uni repugnent) accipi, intelligendum est. Entis (quod partim secundum se, partim secundum accidens dicitur) accipiones quatuordecim enumerantur, quarum decem prima

secundum. 10. categorias intelliguntur. 11. verum declarat. 12. cum accides de subiecto dicitur. 13. contra subiectum de accidete: ultimo, cum accidens de accidete. Substantia

quatuor modi. 1. Ens per se subsistens, aut eius pars. 2. Forma. 3. Id quo destructo destruitur & totum. Postremo definitio. Ideo (quod in ide per se & secundum accides bipertitum est) octo significationibus distinguitur. quae quidem ut supra dicti modi unius accipendi veniunt. Id quod propterea fit, quod unum & idem sola ratione differant. Eidem opponitur diuersum, cuius modi contraria ratione modis eiusdem ut unius multorum significationes respondent.

Differentis duo modi. 1. Quae eidem diuersa, inter se aliquo modo eadem sunt. 2. Differens appellatur, quicquid ab aliquo diuersum est. Simile, quintuplex est. 1. Quae idem per se sunt, similia dicuntur. 2. Quae pluribus eiusdem passionibus afficiuntur. 3. Quae diuersis. 4. Quae eandem speciem qualitatem habent. 5. Quae unam plurimam

1. Quae diuersa, inter se aliquo modo eadem sunt. 2. Differens appellatur, quicquid ab aliquo diuersum est. Simile, quintuplex est. 1. Quae idem per se sunt, similia dicuntur. 2. Quae pluribus eiusdem passionibus afficiuntur. 3. Quae diuersis. 4. Quae eandem speciem qualitatem habent. 5. Quae unam plurimam

1. Quae diuersa, inter se aliquo modo eadem sunt. 2. Differens appellatur, quicquid ab aliquo diuersum est. Simile, quintuplex est. 1. Quae idem per se sunt, similia dicuntur. 2. Quae pluribus eiusdem passionibus afficiuntur. 3. Quae diuersis. 4. Quae eandem speciem qualitatem habent. 5. Quae unam plurimam

1. Quae diuersa, inter se aliquo modo eadem sunt. 2. Differens appellatur, quicquid ab aliquo diuersum est. Simile, quintuplex est. 1. Quae idem per se sunt, similia dicuntur. 2. Quae pluribus eiusdem passionibus afficiuntur. 3. Quae diuersis. 4. Quae eandem speciem qualitatem habent. 5. Quae unam plurimam

1. Quae diuersa, inter se aliquo modo eadem sunt. 2. Differens appellatur, quicquid ab aliquo diuersum est. Simile, quintuplex est. 1. Quae idem per se sunt, similia dicuntur. 2. Quae pluribus eiusdem passionibus afficiuntur. 3. Quae diuersis. 4. Quae eandem speciem qualitatem habent. 5. Quae unam plurimam

Handwritten marginal notes in a cursive script, providing commentary or additional definitions related to the main text. The notes are densely packed and cover the right side of the page.

Handwritten marginal notes on the left side of the page, continuing the commentary or providing related philosophical concepts.

JACOBI STAPULENSIS

resue sortiuntur qualitates quibus propria fiat alteratio.

His totidem ex opposito dissimiles modi respondent. Oppositorum quinque sunt modi. 1. Contradientia. 2. Contraria. 3. Relata. 4. Priuatio & habitus. 5. Ea omnia que de eodem verè dici non possunt. Cotraria vero quinque modis explicatur. 1. Quae eidem inesse nequeunt genere differentia. 2. Quae sub eodem genere posita maxime distant. 3. Quae plurimum differunt in eodem subiecto naturali. 4. Differentiae oppositae, quas potestate retinet, & quae sub illis continentur species. Ultimo quae maxime vel genere vel specie discrepant, Rursus alia contraria dicuntur, quod huiusmodi actu habeant, alia vero quod potestate. Quaedam efficientia, quaedam patientia, quaedam habitus, quaedam priuationes. Prioris octo modi. 1. Quod secundum locum alteri vicinius est. 2. Quod secundum tempus. 3. Quod secundum motum. 4. Quod ordine. 5. Quod potestate. 6. Quod cognitione. 7. Quod affectione. 8. Quod natura. Quibus totidem ex opposito respondent modi posterioris. Potentia quadruplex. 1. Quaedam est potentia actiua. 2. Alia passiuà. 3. Facultas qua quis aliquid secundum voluntatem perficit. 4. Habitus naturalis subiectum in quo inest, ne facile in deterius mutetur, prohibens. Vnde, id etiam quod potest siue possibile iisdem acceptionibus distinguere clarum est. Impotentia autem sectiones e praeenumeratis illis poterit, sicut eius quod non potest seu impossibilis e modis verbi possibilis opposita ratione eruuntur. Quantum dicitur, quod in suas partes diuidi potest, huius quatuor sunt modi. 1. Id quod per

Handwritten marginal notes in Latin script on the left side of the page, including phrases like 'Sicut dicitur', 'Potentia actiua', 'Habitus naturalis', and 'Impotentia autem'.

Handwritten marginal notes in Latin script on the right side of the page, continuing the philosophical or logical discourse.

INTRODUCTIO

se & in se quantitatem habet. 2. Quod ex accidente se-
cundum alia predicamenta quantum appellatur. 3. Mul-
titudinis quodam quiddam est. 4. Magnitudo velut linea,

superficies, corpus. Qualitatis modi sunt quatuor. 1. Dif-
ferentia substantialis. 2. Forma & figura, ut abstracta
mathematica. 3. Affectiones quibus corpora dum mu-
tantur etiam alterari dicuntur. 4. Quaecumque affectio

secundum virtutem & vitium ac uno verbo secundum
bonum & malum. Relatorum octo sectiones. 1. Secundum
rei essentiam velut idem & diversum. 2. Secundum nu-
merum & magnitudinem, ut duplum & simplicium. 3. Se-

cundum mensuram & mensurabile, sicut locus & loca-
tum. 4. Secundum potentias ut calefactivum & calefa-
ctibile. 5. Secundum qualitatem, ut simile ac dissimile.

6. Quorum genera alio referuntur, ut grammatica, medi-
cina. 7. Quorum concretia respectum indicant, sicut equa-
litas, similitudo. 8. Relata secundum quae ab aliquo pra-

dictorum denominantur, velut homo. quod ei accidit ut
duplum sit. Perfecti quatuor modi. 1. Id cuius particula
nulla extra sumi potest. 2. Quod secundum virtutem &

laudem aliquo genere non vincitur. 3. Id cui nulla perfe-
ctio deest, quae ipsum perficere nata sit. 4. Quod ad fine

honestum refertur. Termini vocabulum novem distingui-
tur modis. 1. Cuiusque rei ultimum. 2. Extra quod pri-
mum nil accipi potest. 3. Infra quod omnia sunt rei. 4.

Forma sensibilis. 5. Id quo motus tendit. 6. Unde motus
proficiscitur. 7. Finis. 8. Vnus cuiusque actus & forma.

9. Rei definitio. Tota est id est secundum quod siue id quo,
sive id quod est in se.

[Marginal notes in Latin script, including terms like 'multiplicitas', 'virtus', 'terminus', 'modus', and 'ratio'.]

[Extensive marginal notes on the left side, covering the entire height of the page.]

IACOBI STAPULENSIS

multifariam distinguitur. 1. Speciem & formam decla-
rat. 2. Materiam cuiusque rei & quod cuique primum
subiicitur. 3. Finem. 4. Causam. 5. Locum & positio-
nem. hinc fit, ut etiam tota id est per se, tot modis
usurpetur. 1. Essentia cuiusque rei per se esse dicitur. 2.

Quaecumque in essentiali rei definitione ponuntur. 3. Quod
in se aliquid primo recipit: aut in aliqua sui parte. 4. Id
cuius aliqua alia una causa non est. 5. Id quod in solo inest,
& quatenus solum est. Dispositionis tres modi principes.

1. Ordo eius quod partes habet, secundum locum & situ.
2. In potentia & virtute. 3. Secundum speciem & figu-
ram totius. Habitus quatuor sunt acceptiones. 1. Quidam
partium ordo tum ad se, tum ad locum, 2. Quod corpori
vel in munimentum, vel in ornamentum adiacet. 3. Qua-
dam permanens affectio, subiectum in quo inest bene vel
male disponens. 4. Huiusmodi affectionis pars. Passio-
nis quatuor modi. 1. Qualitas quae res alterari possunt. 2.

Harum qualitatum alteratio. 3. Eiusmodi qualitatum
alterationes quae detrimentum afferunt. 4. Vehemens gau-
diorum aut tristitiarum magnitudo. Privatio multiplex.

1. Modus esto, quo non habet aliquis eorum quicquam
quae natura haberi possunt, etiamsi ei non sit tributum a
natura, ut ea habeat. 2. Quod non habet id quod per se,
aut suum propinquum genus habere natum est. 3. Quod
quid non habet quando natum est ipsum habere. 4. Per
vim ablatio. 5. Quod omnino aliquid non habet. 6. Quod
prae habet. 7. Quod parum habet. 8. Quod non facile,
aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

1. Quod non habet id quod per se, aut suum propinquum genus habere natum est. 2. Quod quid non habet quando natum est ipsum habere. 3. Per vim ablatio. 4. Quod omnino aliquid non habet. 5. Quod prae habet. 6. Quod parum habet. 7. Quod non facile, aut non bene habet. Habere insuper multis modis usurpa-

[Marginal notes on the left side of the page, written in a smaller hand, containing philosophical and theological commentary.]

[Marginal notes on the right side of the page, written in a smaller hand, containing philosophical and theological commentary.]

INTRODUCTIO.

tur. 1. Ducere & impellere suapte natura vel suo impetu. 2. Est habere dispositionem. 3. Continens habere contentum. 4. Alterius impetum cohibere. Ex aliquo esse multipliciter distingui solet. 1. Ex materia aut secundum primum genus, aut ultimam speciem. 2. Quasi ex primo mouente. 3. Ex composito & toto. 4. Ex parte. 5. Ex aliquo mouente secundum partem. 6. Ex priore tempore. Partis quinque significationes. 1. Id in quod quatum diuidi potest. 2. Quod aliquoties sumptum totum suum di-metitur. 3. Partes subiectiuæ aut essentialis. 4. Ea in qua aliquid resoluitur, vel ea ex quibus totum constat. 5. Quod in alicuius definitione reponitur. Totum primo dicitur cui nulla partium ex quibus constare natum est, deficit, abestque. 2. Natura multa continens ut genus, & ut integrale totum. 3. Quod aliunde quam natura, multa complectitur. Quicquid autem transpositione facta non manet idem, omne seu uniuersum, non totum, dicitur, ut omnis aqua: Mutuum dicitur cui aliqua secundum quantitatem particula deest. Cuius proprietates septem enumerantur. 1. Continuum esse debet. 2. Quod ablatum fuerit, remanere minus esse debet. 3. Superesse debet specie consimile. 4. Dissimilium appellationum partium esse debet. 5. Partes illæ diuersæ non quidem substantiales, verum secundum quantitatem sumptæ esse debent. 6. Pars rei præcipua auferri non debet. 7. Interior & latens esse non debet: vel quæ noua generatione reparari possit. Generis quatuor sunt modi. 1. Collectio generatorum consimilem speciem habentium. 2. Talium procreatorum pri-

Abors. p. prima aut ex dr. ...
quid nam in tali auctoritate ...
fol. ...
mutatio sunt alius quoddam ...
ad animam mouens quod ...

Partis quinque significationes ...
1. Id in quod quatum diuidi potest ...
2. Quod aliquoties sumptum totum suum di-metitur ...
3. Partes subiectiuæ aut essentialis ...
4. Ea in qua aliquid resoluitur, vel ea ex quibus totum constat ...
5. Quod in alicuius definitione reponitur ...
Totum primo dicitur cui nulla partium ex quibus constare natum est, deficit, abestque ...
2. Natura multa continens ut genus, & ut integrale totum ...
3. Quod aliunde quam natura, multa complectitur ...
Quicquid autem transpositione facta non manet idem, omne seu uniuersum, non totum, dicitur, ut omnis aqua: Mutuum dicitur cui aliqua secundum quantitatem particula deest. Cuius proprietates septem enumerantur ...
1. Continuum esse debet ...
2. Quod ablatum fuerit, remanere minus esse debet ...
3. Superesse debet specie consimile ...
4. Dissimilium appellationum partium esse debet ...
5. Partes illæ diuersæ non quidem substantiales, verum secundum quantitatem sumptæ esse debent ...
6. Pars rei præcipua auferri non debet ...
7. Interior & latens esse non debet: vel quæ noua generatione reparari possit ...
Generis quatuor sunt modi ...
1. Collectio generatorum consimilem speciem habentium ...
2. Talium procreatorum pri-

mutatio sunt alius quoddam ...
ad animam mouens quod ...
Partis quinque significationes ...
1. Id in quod quatum diuidi potest ...
2. Quod aliquoties sumptum totum suum di-metitur ...
3. Partes subiectiuæ aut essentialis ...
4. Ea in qua aliquid resoluitur, vel ea ex quibus totum constat ...
5. Quod in alicuius definitione reponitur ...
Totum primo dicitur cui nulla partium ex quibus constare natum est, deficit, abestque ...
2. Natura multa continens ut genus, & ut integrale totum ...
3. Quod aliunde quam natura, multa complectitur ...
Quicquid autem transpositione facta non manet idem, omne seu uniuersum, non totum, dicitur, ut omnis aqua: Mutuum dicitur cui aliqua secundum quantitatem particula deest. Cuius proprietates septem enumerantur ...
1. Continuum esse debet ...
2. Quod ablatum fuerit, remanere minus esse debet ...
3. Superesse debet specie consimile ...
4. Dissimilium appellationum partium esse debet ...
5. Partes illæ diuersæ non quidem substantiales, verum secundum quantitatem sumptæ esse debent ...
6. Pars rei præcipua auferri non debet ...
7. Interior & latens esse non debet: vel quæ noua generatione reparari possit ...
Generis quatuor sunt modi ...
1. Collectio generatorum consimilem speciem habentium ...
2. Talium procreatorum pri-

IACOBI STAPULENSIS

num principium. 3. Passionum subiectum. 4. Quod in definitionibus primum obtinet locum. Diverforum genere duo modi principes. 1. Quae idem subiectum primum non habent. 2. Quae diversarum sunt categoriarum. Falsum quadrifariam distinguitur. 1. Est eorum quae componi non possunt mentis affirmatio: & quae dissolui non possunt negatio. 2. Quod videtur tale esse quale non est. 3. Falsus appellatur, qui animo fallendi rationes falsas atque mendaces adducit. 4. Qui rationes apparentes facit non quidem animo fallendi. Accidentis quatuor demum recensentur modi. 1. Quod alicui inhaeret. 2. Quod nec semper et necessario, nec plerumque sine proposito & intentione evenit. 3. Quod accidentario attribuitur. 4. Quod de alicuius definitione substantiali non est.

Cap. VI.

Omnis scientia intellectiva seu intellectus aliquo modo particeps in causis & principiis, vel certioribus, vel simplicioribus versatur. Attamen haec omnes circumscripso sibi uno quodam certoque genere quasi cancellis quibusdam, illud unum tractant, non autem de ente simpliciter, nec prout ens est, nec de eius essentia ullum verbum faciunt. Cum autem physica in certo quodam entis genere, velut in ea substantia in qua primum est motus & status, cernatur, clarum est eam neque practicam esse neque factivam, sed partem quandam scientiae speculativae eam scilicet quae mobilia tantum & substantias quae separari non possunt, contempletur. Sed & mathematica, ars est speculativa, quae res immobiles & tanquam separatas considerat, re ipsa tamen seiungi separarique a materia ne-

[Marginal notes on the left side, written in a cursive hand.]

[Marginal notes on the right side, written in a cursive hand.]

queunt. At verò prima philosophia in iis est quæ & se-
 iuncta sunt à materia, & ab omni motu libera. Necessè
 est autem omnes quidæ causas æternas esse, maxime verò
 has. Hæ etenim causæ manifestius diuinorum sunt. Quo-
 circa tres erunt philosophiæ speculatiua, Mathematica,
 Physica & Theologia. Non enim obscurum est, sicubi di-
 uinitas insit, eam in hanc eiusmodi naturâ conuenire: &
 scientiam quæ in maximo honore est & gloria, in genere
 maximo honore & gloria digno versari oportet. Specula-
 tiua igitur aliis scientiis anteponendæ sunt: hæc verò spe-
 culatiuis. *Quæstiones. 1.* Quibus modis vel differt meta-
 physica à cæteris omnibus scientiis & artibus, vel cum iis-
 dem conspirat? Differt quidem, primò quòd hæc disci-
 plina principia & causas entium, ut entia sunt cõsideret.
 Deinde hæc simpliciter quid & essentiâ intuetur, ac ens
 totum & vniuersale sibi propositum habeat, non autem
 aliarum vlla, sed partem eius quandam arripietes & se-
 cantes, id quod in illam cadit, singulæ contèplantur. Ter-
 tio hæc vniuersalis sit, alia verò particularis. Cui aliis ve-
 rò consentit metaphysica: quòd sicut illa suum genus sub-
 iectum esse non demonstrant, cum earum finis existat: ita
 hic nec ens esse, demonstrandum est. *2.* Num entis per ac-
 cidens aliqua scientia instituatur? Non. quòd ea sola quæ
 semper sunt aut plurimum, disciplina curent. Deinde for-
 tuita & quæ accidunt, infinita esse possint. Denique in iis
 quæ per accidens dicuntur, sophistæ (qui nulla disciplinis
 conuenientia tractant) ex omnibus maxime versentur.

FINIS.

